

Sygn. akt. I ACa 40/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie Wydział I Cywilny w składzie:

<i>Przewodniczący</i>	<i>SSA Jan Sokulski</i>
<i>Sędziowie:</i>	<i>SA Dariusz Mazurek (spraw.)</i> <i>SO del. Marek Nowak</i>
<i>Protokolant:</i>	<i>st. sekr. sądowy Aleksandra Szubert</i>

po rozpoznaniu w dniu 18 kwietnia 2013 r. na rozprawie

sprawy z powództwa **A. S.**

przeciwko **D. P. i A. P.**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu

z dnia 9 sierpnia 2012 r., sygn. akt I C 397/12

u c h y l a zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Tarnobrzegu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

UZASADNIENIE

Powód A. S. domagał się wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, którym Sąd zobowiąże pozwanych D. P. i A. P. aby solidarnie zapłacili na rzecz powoda kwotę 142 419, 24 zł z odsetkami w wysokości umownej liczonymi w stosunku rocznym od dnia 12 października 2011r.

Powód argumentował, że na podstawie umowy zawartej z (...) Bankiem Spółdzielczym nabył od banku przysługującą wobec pozwanych wymagalną wierzytelność wynikającą z umów kredytowych szczegółowo opisanych w uzasadnieniu pozwu zabezpieczoną wekslem in blanco, wystawionym przez pozwanych.

Nakazem zapłaty wydanym w dniu 15 listopada 2011r. Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu orzekł zgodnie z żądaniem pozwu.

Na skutek zarzutów wniesionych przez pozwanych od nakazu zapłaty Sąd Okręgowy po rozpatrzeniu zarzutów, wyrokiem z dnia 9 sierpnia 2012r. uchylił nakaz zapłaty i powództwo oddalił.

W uzasadnieniu wyroku wskazał, że rozstrzygnął sprawę w oparciu o następujące ustalenia faktyczne:

Pozwani zawarli z (...) Bankiem Spółdzielczym umowę kredytu konsolidacyjnego nr (...) na podstawie której bank udzielił pozwanym kredytu w kwocie 100 000 zł zabezpieczonego hipoteką zwykłą i kaucyjną na nieruchomości pozwanych, cesją praw z umowy ubezpieczenia zawartej na zabezpieczenie spłaty tego kredytu, a ponadto wekslem in blanco wystawionym przez pozwanych. Warunki wypełnienia weksla określała umowa zawarta przez wystawców weksla z bankiem. Pozwani nie spłacili zobowiązań z umowy kredytowej w związku z czym (...) Bank Spółdzielczy wypowiedział umowę kredytową i wystawił bankowy tytuł egzekucyjny, któremu na wniosek wierzyciela Sąd nadał klauzulę wykonalności w dniu 30 czerwca 2009r. Bank nie uzupełnił weksla, a po zawarciu z powodem umowy cesji wierzytelności przekazał powodowi weksel wraz z deklaracją wekslową. Uzupełnienia weksla dokonał powód, po nabyciu wierzytelności od banku. Sąd Okręgowy ocenił, że uzupełnienie weksla było niezgodne z deklaracją wekslową, według treści której upoważnionym do wypełnienia weksla był jedynie bank. O okolicznościach tych wiedział powód, który dokonując wypełnienia weksla działał w złej wierze. Okoliczności te w ocenie Sądu Okręgowego stanowiły o bezskuteczności weksla. W ocenie Sądu treść żądania zgłoszonego przez powoda nie upoważniała Sądu do rozważenia innej podstawy faktycznej i prawnej dochodzonego roszczenia (art. 495 k.p.c.).

Powód wnosząc apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu i zaskarżając go w całości i zarzucił:

Naruszenie prawa materialnego art. 10 ustawy Prawo wekslowe przez uznanie, że tylko bank został upoważniony do uzupełnienia weksla w warunkach określonych w deklaracji wekslowej, w sytuacji gdy w deklaracji wekslowej nie zostało stwierdzone, że tylko bank upoważniony jest do wypełnienia weksla, a poza tym weksel in blanco może być przenoszony poprzez cesję na inne osoby i powszechnie przyjmuje się, że zarzut dłużnika co do niezgodnego z deklaracją wypełnienia weksla będzie skuteczny tylko wtedy gdy wypełnienie weksla przez inną osobę wpłynęło na niezgodność sposobu uzupełnienia z porozumieniem i do zwiększenia obciążenia dłużnika.

Apelujący zarzucił również zaskarżonemu wyrokowi błąd w ustaleniach faktycznych mający znaczenie dla rozstrzygnięcia w sprawie poprzez stwierdzenie Sądu, że powód dochodził roszczenia na podstawie faktycznej i prawnej opierającej się na wekslu w sytuacji gdy powód opierał swoje roszczenie na stosunku podstawowym, a weksel posłużył jedynie do wyboru trybu postępowania.

Nadto apelujący zarzucił naruszenie prawa procesowego art. 495 k.p.c., które miało wpływ na wynik sprawy poprzez przyjęcie, że Sąd jest związany postanowieniami art. 495 k.p.c. zakazującymi uwzględnienia roszczenia z innej podstawy faktycznej i prawnej podczas gdy doktryna i orzecznictwo stoją na stanowisku, że nawet w sytuacji przyjęcia, że powód dochodził roszczenia z weksla, to w postępowaniu nakazowym po wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty, dopuszczalne jest powoływanie się na podstawę faktyczną i prawną wynikającą z łączącego strony stosunku prawnego, w związku z którym weksel został wystawiony.

Zarzucił też naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. poprzez niekompletność uzasadnienia wyroku poprzez niewskazanie przyczyn z powodu których Sąd odmówił wiarygodności i mocy dowodowej twierdzeniom i żądaniom wskazanym przez powoda wynikających zwłaszcza ze stosunku podstawowego i skupienie się jedynie na wekslu jako podstawie dochodzonego żądania i niezgodnym z porozumieniem uzupełnieniem weksla oraz braku możliwości uwzględnienia żądania z innej podstawy faktycznej i prawnej, w sytuacji gdy Sąd oceniając żądanie powoda winien się odnieść do stosunku podstawowego łączącego strony.

Wskazując na powyższe zarzuty powód domagał się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez utrzymania nakazu zapłaty w mocy, zasądzenia na rzecz powoda od pozwanych kosztów postępowania za obie instancje.

Ewentualnie powód domagał się uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

W uzasadnieniu apelacji powód argumentował, że zawarty w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wywód dotyczący kwestii prawidłowości uzupełnienia weksla nie znajduje oparcia w stanie faktycznym i nie jest prawidłowy. Według powoda treść oświadczenia powodów zawartego w deklaracji wekslowej należało oceniać w powiązaniu z treścią

umowy kredytowej, której wykonanie przez pozwanych zabezpieczone było wystawionym wekslem in blanco. Umowa kredytowa nie zakazywała (...) Bankowi Spółdzielczemu dokonywania cesji wierzytelności wynikającej z umowy zawartej z pozwanymi. Wobec tego zgodnie z art. 509 k.c. Bank mógł przenosić wierzytelność na inne podmioty w tym również roszczenia wynikające z weksla. W rezultacie zawartej z bankiem umowy powód nabył również uprawnienie do uzupełnienia weksla (art. 513 k.c.). Na uzasadnienie swojego stanowiska powód przytoczył liczne orzeczenia Sądu Najwyższego potwierdzające również argumentację powoda co do tego, że wypełnienie weksla in blanco może być tylko wówczas uważane za niezgodne z wola dłużnika, jeżeli sprzeciwia się ono wyraźnie oświadczonej wobec wierzyciela woli dłużnika. Powód szeroko uzasadnił również swoje stanowisko dotyczące postawionego zaskarżonemu wyrokowi zarzutu naruszenia art. 495 k.p.c. i 328 § 2 k.p.c.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie rozpoznając apelację powoda zważył, co następuje:

Apelacja zasługuje na uwzględnienie o ile apelujący domagał się uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Sąd Apelacyjny podziela jako uzasadnione podniesione w apelacji zarzuty dotyczące naruszenia zaskarżonym wyrokiem prawa materialnego w zakresie nieprawidłowej interpretacji przepisu art. 10 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936r. Prawo wekslowe, co skutkowało koniecznością uwzględnienia apelacji we wskazanym zakresie

Przed wszystkim zaskarżony wyrok opiera się na błędnym założeniu, że w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy nie doszło do przeniesienia na rzecz powoda uprawnienia z weksla in blanco, którego wystawcami byli pozwani. Sąd Okręgowy dokonał oceny prawnej żądania powoda wyłącznie w oparciu o wskazany przepis Prawa wekslowego, uznając, że taka była podstawa faktyczna i prawna żądania powoda. Natomiast Sąd Okręgowy nie odniósł się w żaden sposób do przytoczonych przez powoda na uzasadnienie żądania okoliczności faktycznych, z których wynikało, że domaga się od pozwanych zapłaty zobowiązania w takiej wysokości i zakresie w jakim nabył je na podstawie zawartej z (...) Bankiem Spółdzielczym umowie cesji wierzytelności (k. 5,8,9). Stało się tak na skutek również błędnego w świetle okoliczności sprawy założenia Sądu Okręgowego, że ocenie takiej sprzeciwia się treść żądania powoda i art. 495 k.p.c.

Dlatego poza zakresem oceny Sądu I instancji pozostała istotna dla sprawy okoliczność faktyczna nabycia przez powoda na podstawie umowy cesji zawartej z bankiem wierzytelności dochodzonej w niniejszej sprawie (art. 509 k.c.). Również poza oceną Sądu I instancji pozostała kwestia jakie znaczenie dla zasadności dochodzonego przez powoda żądania miał fakt nabycia wierzytelności na podstawie zawartej w dniu 24 maja 2011r. umowy (odpis umowy k. 24 – 26). Powyższe braki w ocenie Sądu Apelacyjnego, doprowadziły do wadliwego założenia - stanowiącego podstawę zaskarżonego wyroku - o braku legitymacji powoda do dochodzenia żądania objętego pozwem w niniejszej sprawie. Skutkowało to nie rozpoznanie przez Sąd Okręgowy istoty sprawy. Konsekwencją takiej oceny jest uwzględnienie przez Sąd Apelacyjny apelacji powoda poprzez uchylecie zaskarżonego wyroku do ponownego rozpoznania (art. 386 § 4 k.p.c.).

Wbrew stanowisku Sądu Okręgowego należy stwierdzić, że jak słusznie podnosił apelujący wynikająca z weksla niepełnego wierzytelność może być przedmiotem obrotu, o ile nastąpi prawidłowe uzupełnienie weksla, zgodnie z udzielonym upoważnieniem.

Ważne wskazówki dotyczące dopuszczalności i zasad przenoszenia weksla in blanco wraz z uprawnieniem do uzupełnienia weksla zawiera uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 września 2006r. w sprawie sygn. akt I CSK 130/06, dotyczącego stanu faktycznego, który był przedmiotem rozpoznania przez Sąd Apelacyjny w Rzeszowie. Zawarte w cytowanym wyroku poglądy podziela w całości Sąd Apelacyjny w Rzeszowie w składzie rozpoznającym apelację, zwracając uwagę, że prezentowane stanowisko opiera się na utrwalonych przez judykaturę poglądach, przeważających w piśmiennictwie i orzecznictwie.

Stanowią one również podstawę oceny prawnej dokonanej przez Sąd Apelacyjny w okolicznościach faktycznych i prawnych niniejszej sprawy, którym Sąd Okręgowy jest związany na podstawie art. 386 § 6 k.p.c. przy ponownym rozpoznaniu sprawy. Ocena ta opiera się na następujących zasadniczych założeniach:

Podstawą do uznania niezupełnego dokumentu za weksel in blanco jest udzielenie odbiorcy dokumentu upoważnienia do jego uzupełnienia. Z chwilą wręczenia weksla in blanco między wręczającym który złożył podpis w zamiarze zaciągnięcia zobowiązania wekslowego a odbiorcą dochodzi do zawarcia umowy skierowanej na powstanie zobowiązania wekslowego. Zobowiązanie to powstaje jednak dopiero po uzupełnieniu dokumentu zgodnie z udzielonym upoważnieniem, jednak z mocą wsteczną od chwili wydania weksla in blanco odbiorcy. Do chwili wypełnienia weksla można mówić tylko o istnieniu przyszłej wierzytelności wekslowej. Dopuszczalne jest przenoszenie wierzytelności przyszłej (warunkowej) wraz z uprawnieniem do uzupełnienia weksla in blanco, chyba, że co innego wynika z deklaracji wekslowej. Twórcy konwencji w sprawie jednolitej ustawy o wekslach własnych i trasowanych sporządzonej w Genewie 7 czerwca 1930r. formułując art. 10 pozostawili jako otwartą kwestię zasad obrotu Wierzytelnością wynikającą z weksla in blanco wraz z uprawnieniem do uzupełnienia takiego weksla. Według przeważającego poglądu piśmiennictwa i orzecznictwa w Polsce wykształciła się praktyka dopuszczająca obrót wekslem in blanco jedynie na zasadach przelewu (art. 509 – 516). Dlatego w świetle prawa polskiego osoba, która otrzymała weksel in blanco może go przenieść na zasadach przelewu wraz z uprawnieniem do jego uzupełnienia na inną osobę, chyba, że co innego wynika z upoważnienia do uzupełnienia.

W ocenie Sądu Okręgowego deklaracja wekslowa sporządzona do weksla in blanco wystawionego przez pozwanych nie przewidywała uzupełnienia weksla przez inny podmiot niż Bank udzielający kredytu (deklaracja wekslowa k. 27).

Takie stanowisko nie opiera się na rzeczowej argumentacji i pozostaje w sprzeczności w ogólną zasadą dopuszczającą obrót wekslem przed jego uzupełnieniem. Ponieważ jako typową ocenić należy sytuację w której wystawca weksla in blanco imiennie upoważnia odbiorcę tego weksla do uzupełnienia nie można z faktu imiennego udzielenia odbiorcy weksla in blanco upoważnienia do uzupełnienia weksla wywodzić woli stron wyłączenia możliwości przeniesienia uprawnienia do uzupełnienia. Musi to wprost wynikać z innych postanowień porozumienia lub okoliczności jego zawarcia. Tymczasem w treść deklaracji z dnia 20 maja 2008r. Sąd Apelacyjny nie dostrzega jakiegokolwiek wyłączenia możliwości przeniesienia wraz z wekslem uprawnienia do jego uzupełnienia przez odbiorcę, co wskazuje, że również w tym zakresie dokonana przez Sąd Okręgowy ocena nie jest prawidłowa.

Sąd Okręgowy nieprawidłowo stosując w okolicznościach niniejszej sprawy art. 495 k.p.c. pozbawił się możliwości oceny istotnych kwestii, wskazujących na istnienie po stronie powoda legitymacji do dochodzenia roszczenia w oparciu o okoliczności przedstawione przez powoda na uzasadnienie żądania i w oparciu o dołączone do pozwu dokumenty, w tym umowę cesji i uzupełniony weksel. Zgodnie z art. 321 § 1 k.p.c. Sąd związany jest tylko okolicznościami faktycznymi wskazanymi na uzasadnienie żądania, a nie dokonaną przez powoda kwalifikacją prawną. Sąd Apelacyjny zauważa, że w świetle okoliczności faktycznych przytoczonych przez powoda w uzasadnieniu pozwu istniała podstawa do uwzględnienia przez Sąd Okręgowy jako podstawy rozstrzygnięcia faktu nabycia przez powoda uprawnienia na podstawie cesji.

W świetle powyższych rozważań zasadne okazały się również pozostałe zarzuty podniesione przez powoda w apelacji. Zarzucane zaskarżonemu wyrokowi uchybienia w zakresie braku ustaleń faktycznych i naruszenia prawa procesowego stanowiły konsekwencje niewłaściwego zastosowania przez Sąd Okręgowy prawa materialnego. Dlatego Sąd Apelacyjny podziela w tym zakresie jako uzasadnioną argumentację apelującego jak i przedstawione przez niego poglądy judykatury i doktryny przytoczone na uzasadnienie stanowiska apelującego.

Ponieważ dotychczas Sąd Okręgowy nie poczynił żadnych ustaleń i rozważań co do pozostałych zarzutów podniesionych przez pozwanych w zarzutach od nakazu zapłaty Sąd Apelacyjny zauważa, że dopuszczenie w prawie polskim możliwości obrotu nie uzupełnionym wekslem in blanco jedynie na zasadach przelewu nie ogranicza dłużnika w podnoszeniu zarzutów wobec nabywcy. W szczególności przysługują mu wszystkie zarzuty jakie miał do zbywcy. Może też potrącić z przelanej wierzytelności wierzytelność, która mu przysługuje wobec zbywcy (art. 513 § 1 i 2

k.c.). Z uwagi na treść zarzutów od nakazu zapłaty Sąd Okręgowy przy ponownym rozpoznaniu sprawy rozważy czy podniesione w nakazie przez dłużników zarzuty są merytorycznie uzasadnione.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 108 § 2 k.p.c.

Z tych wszystkich względów Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.